

Diàleg

AVUI+
Des del 1976

CORPORACIÓ CATALANA
DE COMUNICACIÓ S.L.

ANTONI CAMBRÉDÓ, president executiu
JOAN ODINA, conseller delegat
CARLES FLO, director general
IVAN GRAU, director financer
ORIOL GALLISSÀ, director comercial
JOAN SERRA, director de producció
LEANDRE BASANTA, cap de distribució
QUICO DOMINGO, cap de sistemes

**SOBRE HISTÒRIA ECONÒMICA I
LES RAONS DE LA CRISI ACTUAL**

Ramon Tremosa
i Balcells

Professor de teoria econòmica a la UB
www.ramontremosa.cat

AL PEU DEL CANÓ

Ruques
i polioli

Crisi per barris

Sóc del parer que en economia hi ha més coses inventades que per inventar. Les monedes tenen milers d'anys, els tractats d'economia agrària dels romans descriuen la llei dels rendiments marginals decreixents, a l'Edat Mitjana es crea el paper moneda i els bancs creen diner bancari, les especulacions amb tulipes als Països Baixos al segle XVIII recorden l'actual crisi de les *subprime*... i el 1926 un jove economista austríac, Friedrich Hayek, preveu la gran depressió de 1929 teoritzant l'expansió artificial del crèdit: tipus d'interès artificialment baix fixat pels bancs centrals durant alguns anys (de titularitat pública només des del segle XIX), distorsió de les expectatives de famílies i empreses, gran expansió del crèdit bancari, excés d'endeutament dels agents econòmics, gran creixement del consum, sobreproducció, atur i deflació. Als actuals plans d'estudi de les facultats d'economia potser hi manca història econòmica i hi sobra econometria.

ELS TEMPS CANVIEN I LES CRISIS són diferents però manipular lleis en economia comporta costos. El que avui passa a l'Estat espanyol té també antecedents més recents. Al Japó entre 1985 i 1990, gràcies també a uns tipus d'interès molt baixos, els preus dels pisos van créixer un 200%, però a partir de 1991 aquests preus van començar a caure dràsticament. Al Japó l'índex borsari Nikkei estava situat als 14.000 punts l'any 1986; va assolir els 40.000 punts el 1990, i va caure als 13.000 l'any 1992... nivell al voltant dels qual ha estat vegetant de llavors ençà. I al Japó algunes grans empreses van diversificar cap a la construcció part de la seva activitat, gràcies a uns diners fàcils d'aconseguir perquè eren artificialment barats i al fet que s'invertia en un sector on els preus a l'alça multiplicaven fàcilment els guanys.

AL JAPÓ LA CAIGUDA DE LES EMPRESES lligades al sector immobiliari va arrossegar la borsa i els bancs i per això la crisi econòmica va ser molt llarga. Sort n'han tingut els japonesos que les seves empreses fa dècades que inverteixen en altres països: han crescut, han guanyat eficiència i generen grans beneficis que són repatriats i distribuïts entre els accionistes japonesos. I sembla que enguany per primera vegada la inversió japonesa a l'exterior superarà la inversió japonesa al país! Si la globalització continua el producte interior brut (PIB) cada vegada explicarà menys com va un país i serà més indicat el producte nacional brut (PNB) per mesurar la riquesa que genera un país; si el PNB no fos tan difícil de calcular ja hauria desplaçat el PIB, el creixement del qual cal relativitzar: com gosa ZP presumir que el PIB per càpita espanyol supera l'italià? Ara que algunes empreses catalanes han obert fàbriques a Romania, ja el 1995 avions plens d'empresaris nord-italians anaven i venien cada dia de Milà a Bucarest.

EL BBVA HA PUBLICAT que la crisi econòmica a l'Estat espanyol serà molt desigual per territoris, i castigarà especialment els que més han apostat per la construcció massiva de segones residències lligades al turisme de sol i platja. Els territoris industrials i exportadors, en canvi, i

LLUÏSA JOVER

“Els temps canvien i les crisis són diferents però manipular lleis en economia comporta costos. El que avui passa a l'Estat espanyol té també antecedents més recents”

que disposin d'un turisme de negoci (universitats, sanitat, fires i congressos) i d'un turisme d'oci d'elevat poder adquisitiu (turisme de creuers i turisme cultural i esportiu), estan en molt més bones condicions per fer front a la crisi. En el cas català cal valorar les inversions catalanes a l'exterior dels darrers anys: només al port de Tànger hi ha instal·lades trenta empreses tèxtils de capital català, que hi han externalitzat les fases de menys valor afegit del seu procés productiu. El que aquestes empreses produeixen al Marroc no és PIB de Catalunya (és PNB català), però garanteix la continuïtat del tèxtil a casa nostra concentrat en fases de més valor afegit i suposarà entrades de beneficis futurs per als ac-

cionistes catalans. I ara que cauen els reis Mides constructors madrilenys, engreixats amb els diners fàcils de l'obra pública de l'Estat, redescobrim que és la indústria, i els serveis avançats que aquesta genera, la que determina el nivell de productivitat, de salaris i de riquesa d'un país.

EN AQUEST CONTEXT TERRITORIAL diferenciat, en què algunes províncies del sud presenten fins a un 20% del seu PIB generat per la construcció, i on les grans empreses madrilenyes immobiliàries i constructores pateixen un daltabaix borsari sense precedents, no hi ha marge de maniobra per millorar el nou finançament. Potser les fotos unitàries de partits polítics i agents socials catalans ja arriben tard i van passar els anys de vaques grasses per blindar-lo: Pedro Solbres diu ara que “amb les arques buides es negocia molt tranquil”. L'Espanya subsidiada ha viscut, viu i espera seguir vivint de l'arc mediterrani i ara sembla que Josep Maria Àlvarez, secretari de la UGT catalana, descobreix la sopa d'all: es queixa que, amb la crisi de Delphi a Cadis, des de ZP fins al darrer ministre hi intervenen per mantenir-hi l'empresa, mentre que en la crisi de Pirelli a Manresa el ministre amic Sebastián ni tant sols atén les trucades. Com deia Núria Folch, vídua de Joan Sales, a *El Temps* de fa dues setmanes, tot comentant l'actualitat d'*Incerta glòria*, la gran novel·la històrica catalana del segle XX: “Els temps han canviat però no tant”.

Isabel
Olesti

Espectora

L'altre dia vaig fer la prova: anar a una parada del mercat i demanar ruques. El noi em va mirar amb cara d'estranyat i em va dir que què era això. I li vaig assenyalar una bossa que tenia al davant. “Ah, rucal”, em va dir somrient. “Bé, de fet en català es diu ruca i el que tu fas és dir-ho en italià”. “Ah sí?, doncs no ho havia sentit mai. Que estrany, ruca!”. I va tornar a somriure i jo vaig estar convençuda que continuaria dient-ho en italià, que és com ho fa tothom. Perquè han estat els italians qui han posat de moda les ruques, quan jo havia vist menjar-ne als meus pares tota la vida. Per a ells era una festa perquè els encantava i els recordava quan eren petits, que també en menjaven, com altres herbes com les clenxes, els colitxos, etc. Per als fills era horrible, allò, amargant i aspre, fins que ara he descobert que són boníssimes si les saps condimentar bé. Una cosa semblant passa amb el polioli. ¿Per quins sets sous tothom demana un *poleo menta*? Una cosa és la menta i l'altra el polioli, encara que a les bossetes dels bars ho digui tot junt. Ara és el temps de recollir polioli i no és fàcil de trobar-ne, però si algun dia en teniu al davant veureu que no té res a veure amb la menta: ni de gust, ni d'olor, ni de textura. Per altra banda, si proveu de dir que voleu una infusió de polioli en un bar us miraran com un extraterrestre. Llavors haureu de fer l'esforç d'explicar que en català es diu així i no *poleo menta*, que és una cosa que no existeix. Un consell: si us agraden les infusions aneu a un herbolari i compreu polioli.